

Sygn. akt II AKa 40/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 marca 2015r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie, II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący SSA – Paweł Rysiński

Sędziowie SA - Marzanna A. Piekarska-Drażek SO (del.) - Małgorzata Janicz (spr.)

Protokolant – st. sekr. sądowy Marzena Brzozowska

przy udziale Prokuratora Jacka Pergałowskiego

po rozpoznaniu w dniu 20 marca 2015r.

sprawy z wniosku P. T. o zadośćuczynienie i odszkodowanie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie

na skutek apelacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 21 listopada 2014r. sygn. akt XII Ko 16/13

- 1. zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy, uznając apelację pełnomocnika wnioskodawcy za oczywiście bezzasadną;**
- 2. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adwokata T. M., Kancelaria Adwokacka w W., kwotę 147,60 (sto czterdzieści siedem złotych 60/100) w tym 23% VAT tytułem zastępstwa adwokackiego w postępowaniu odwoławczym.**
- 3. wydatkami postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa.**

Sygn. akt II AKa 40/15

UZASADNIENIE

P. T. wniósł o zasądzenie na jego rzecz od Skarbu Państwa odszkodowania za poniesioną szkodę i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wynikłą z niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania w trzech sprawach toczących się przed Sądami Rejonowymi.

Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 21 listopada 2014 r. sygn. akt XII Ko 16/13 orzekł w ten sposób, że:

- na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. i art. 414 § 1 k.p.k. umorzył postępowanie w zakresie wniosku dotyczącego sprawy Sądu Rejonowego Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu o sygn. akt III K 201/10;
- oddalił wniosek w zakresie dotyczącym sprawy Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie o sygn. akt V K 497/07 oraz sprawy Sądu Rejonowego Poznań-Stare Miasto w Poznaniu w sprawie o sygn. akt III K 230/10;

3. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adw. T. M. kwotę 360 (trzystu sześćdziesięciu) złotych podwyższoną o stawkę podatku VAT tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną wnioskodawcy z urzędu;

4. kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pełnomocnik wnioskodawcy.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił obrazę:

1. przepisów prawa procesowego mającą wpływ na treść orzeczenia, tj.:

a. art. 7 i art. 410 k.p.k. przez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów, w związku z uznaniem przez Sąd, iż stosowany wobec wnioskodawcy przez Sąd Rejonowy Poznań Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu w sprawie o sygn. akt: III K 201/10, środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na okres 2 miesięcy, który zastosowano faktycznie od 4.02.2011 r. do 3.03.2011 r. (kiedy środek zapobiegawczy został uchylony) nie naruszał przepisów rozdziału 28 k.p.k. i był spowodowany zawinionym zachowaniem wnioskodawcy (ukrywaniem się), a trwanie środka przez wskazany okres było niezbędne dla wykonania czynności procesowych w sprawie, które to naruszenie miało polegać na nieuwzględnieniu faktu, iż wnioskodawca w czasie poprzedzającym rozpoczęcie stosowania wskazanego środka zapobiegawczego, ani nie przebywał za granicą, ani nie ukrywał się (jedynie nie przebywał na stałe pod zadeklarowanym adresem zamieszkania),

b. art. 170 k.p.k. poprzez oddalenie przez Sąd I instancji wniosków dowodowych wnioskodawcy m.in. o zobowiązanie podmiotów wskazanych w piśmie procesowym z dnia 20.01.2014 r. do przedłożenia sądowi posiadanych dokumentów medycznych dotyczących wnioskodawcy i przeprowadzenie dowodów z dołączonych dokumentów oraz z opinii biegłych sądowych na okoliczności podnoszone przez wnioskodawcę, pomimo oczywistej konieczności ich dopuszczenia i przeprowadzenia z uwagi na okoliczności, których ustalenia one dotyczyły,

c. art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. poprzez umorzenie postępowania pomimo zdaniem wnioskodawcy braku zaistnienia ku temu przesłanek procesowych w postaci stanu rzeczy osądzonej,

2. obrazę przepisów prawa materialnego art. 552 § 4 k.p.k. polegającą na niewłaściwej interpretacji tego przepisu i przyjęcie, że stosowanie względem wnioskodawcy środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania nie było niewątpliwie niesłuszne, w sytuacji, gdy zdaniem wnioskodawcy, w procedurze stosowania tego środka dopuszczono się szeregu błędów i zaniedbań mających charakter naruszenia przepisów k.p.k. statuujących przesłanki stosowania tymczasowego aresztowania oraz procedowania w tym przedmiocie, tj. m.in. braku przesłuchania oskarżonego, gdy nie udowodniono by ten przebywał za granicą bądź ukrywał się oraz określających inne tryby umożliwiające zdyscyplinowanie strony postępowania, czego Sąd odwoławczy nie poddał rzetelnej analizie,

3. obrazę przepisów prawa materialnego art. 552 k.p.k. polegającą na niewłaściwej interpretacji tego przepisu i przyjęcie, że - ponieważ w stosunku do wnioskodawcy w toku postępowania toczącego się przed Sądem Rejonowym dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie, sygn. akt: V K 497/07, nie zastosowano środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania - nie może on wystąpić z roszczeniami w trybie art. 552 k.p.k. o zadośćuczynienie i odszkodowanie za (zdaniem wnioskodawcy) w tej sprawie niesłuszne jego skazanie (a takie roszczenie wnioskodawca w sprawie zgłaszał).

Mając na uwadze powyższe wniósł o:

1. zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez zasądzenie na rzecz wnioskodawcy zadośćuczynienia i odszkodowania w żądanych przez wnioskodawcę wysokościach;

2. przyznanie pełnomocnikowi z urzędu od Skarbu Państwa kwoty wynagrodzenia za obronę wykonywaną przez pełnomocnika z urzędu w postępowaniu apelacyjnym z uwzględnieniem nakładu pracy i obszerności materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie;

3. ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, pozostawiając temu Sądowi orzeczenie o wynagrodzeniu należnym dla obrońcy z urzędu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pełnomocnika wnioskodawcy P. T. okazała się niezasadna i to w stopniu oczywistym, przeto i wnioski w niej zawarte nie zasługiwały na uwzględnienie.

Na wstępie przypomnieć należy, iż przedmiotem rozpoznania Sądu Okręgowego w Warszawie w postępowaniu zakończonym wyrokiem z dnia 21 listopada 2014 roku w sprawie niniejszej był wniosek P. T. o odszkodowanie za poniesioną szkodę oraz zadośćuczynienie za doznaną krzywdę wynikłą z niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania w trzech sprawach toczących się przed Sądami Rejonowymi tj. Sądem Rejonowym Poznań Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu (sygn. akt III K 201/10), Sądem Rejonowym Poznań Stare Miasto w Poznaniu (sygn. akt III K 230/10) oraz Sądem Rejonowym dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie (sygn. akt V K 497/07). Podkreślić także wypada, że jedynie w dwóch sprawach (o sygn. akt III K 201/10 i III K 230/10) stosowano wobec wnioskodawcy środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania. Podzielić należy wszystkie rozważania Sądu Okręgowego dotyczące ustalenia nie tylko stanu faktycznego, ale i prawnego co do biegu poszczególnych spraw karnych, co znalazło procesowy finał w treści zaskarżonego orzeczenia, mocą którego co do wniosku odnoszącego się do sprawy Sądu Rejonowego Poznań Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu postępowanie na podstawie art. 17§ 1 pkt. 7 k.p.k. i art. 414§ 1 k.p.k. umorzono, co do wniosku obejmującego pozostałe dwa postępowania wnioski zaś oddalono.

Niezasadne wobec tego są zarzuty obrazy art. 7 i 410 k.p.k. sformułowane w pkt. 1.a i 1 c. apelacji, a to wobec faktu, że postępowanie co do tego samego wniosku tego samego wnioskodawcy zostało przed wpływieniem wniosku w sprawie niniejszej prawomocnie zakończone. Wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie (sygn. akt VIII Ko 804/10) z dnia 20 października 2011 roku wniosek został oddalony w całości, zaś Sąd Okręgowy w Warszawie procedując w przedmiocie tożsamego wniosku wyrokiem z dnia z dnia 11 stycznia 2013 roku (sygn. akt XII Ko 37/12) postępowanie umorzył w oparciu o art. 17§ 1 pkt 7 k.p.k. Wszelkie więc dywagacje apelującego, co do „oczywistej bezzasadności” stosowanego w tej sprawie wobec wnioskodawcy tymczasowego aresztowania nie znajdują oparcia w realiach przedmiotowej sprawy. Przypomnieć jedynie należy, dzieląc argumenty Sądu Okręgowego zawarte na stronie 5 pisemnych motywów zaskarżonego orzeczenia, iż aby mogło nastąpić orzekanie w przedmiocie procesu, muszą być spełnione pewne warunki procesowe pozwalające na przeprowadzenie postępowania karnego. Warunki takie nie zachodzą w sytuacji istnienia przeszkód procesowych, wśród których przeszkodę bezwzględną stanowi niewątpliwie res iudicata. Zakaz sformułowany w art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., mający postać powagi rzeczy osądzonej, zachodzi wówczas, gdy uprzednio zakończone zostało prawomocnie postępowanie co do tego samego czynu tej samej osoby, zaś nowe postępowanie pokrywa się z przedmiotem postępowania w sprawie już zakończonej, a także gdy jego przedmiot jest częścią przedmiotu osądzonego w sprawie już zakończonej (vide wyrok Sądu Najwyższego, sygn. akt II KKN 221/01, OSN Prok. i Pr. 2002, nr 10, poz. 5). Niewątpliwie sytuacja taka dotyczy postępowania w sprawie wniosku P. T. o zasądzenie odszkodowania i zadośćuczynienia, które przysługiwałoby w wypadku niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania w sprawie SR Poznań Nowe Miasto i Wilda w sprawie o sygn. akt. III K 201/10, co wydaje się rozumieć skarżąca, podkreślając, iż prezentowanie stawianych orzeczeniu Sądu Okręgowego zarzutów wynika jedynie z „żądań Klienta”. Przechodząc dalej stwierdzić należy, iż także pozostałe sformułowane przez pełnomocnika wnioskodawcy zarzuty stawiane orzeczeniu nie są zasadne. Orzekając w zakresie wniosku dotyczącego tymczasowego aresztowania wnioskodawcy w sprawie Sądu Rejonowego Poznań – Stare Miasto w Poznaniu w sprawie o sygn. akt III K 230/10, bardzo wnikliwie ocenił Sąd meriti zgromadzony materiał dowodowy, przeanalizował przesłanki stosowania tymczasowego aresztowania wobec wnioskodawcy, uznając iż Sąd Rejonowy nie naruszył żadnego z przepisów rozdziału 28 k.p.k.. Wobec faktu, że wnioskodawca, wówczas oskarżony ukrywał się, wszczęto jego poszukiwania listem gończym, a podstawą zastosowania tymczasowego aresztowania były przepisy

art. 249 § 1 k.p.k. i art. 258§ 1 pkt . 1 k.p.k. Nietrafne są tutaj także wywody dotyczące obrazy art. 259 § 2 k.p.k., a to z tego powodu , że co prawda dyrektywa wynikająca z przepisu art. 259 § 2 k.p.k. stanowi, że tymczasowego aresztowania nie stosuje się, gdy na podstawie okoliczności sprawy można przewidywać, że Sąd orzeknie w stosunku do oskarżonego karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania lub karę łagodniejszą albo, że okres tymczasowego aresztowania przekroczy przewidywany wymiar kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia, to pamiętać trzeba, że ograniczenie to nie ma zastosowania, na co wskazuje treść art. 259 § 4 k.p.k., gdy oskarżony ukrywa się, upoczywie nie stawia się na wezwania lub w inny bezprawny sposób utrudnia postępowanie, albo nie można ustalić jego tożsamości. W takim wypadku tymczasowe aresztowanie nie jest niewątpliwie niesłuszne, ale ocenione być musi jako zasadne i konieczne z punktu widzenia podstawowych zasad i celów procesu karnego.

Niezasadne są także te zarzuty, które w złagodzeniu orzeczonej w I instancji kary upatrują podstawy do uwzględnienia wniosku, pomijając jednocześnie kluczowy fakt orzeczenia przez Sąd odwoławczy kary grzywny na poczet której zaliczono P. T. cały okres tymczasowego aresztowania stosowanego w niniejszej sprawie, uznając tym samym karę grzywny za wykonaną w całości (vide wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 30 maja 2012 roku, sygn. akt IV Ka 475/12). W tym miejscu przypomnieć należy skarżącej, iż co prawda, a wynika to z poglądów zarówno doktryny jak i orzecznictwa Sądu Najwyższego, w sprawie w której stosowany był środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania i postępowanie zakończono wyrokiem skazującym na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, odpowiedzialność Państwa za szkody wynikłe z wykonania tymczasowego aresztowania ponosi Skarb Państwa na zasadzie ryzyka. Jednak nie samo warunkowe zawieszenie kary wymierzonej w takiej sprawie jest przesłanką do uznania wniesionych roszczeń, podobnie zresztą jak i wyrok uniewinniający sam z siebie nie kreuje wyżej wskazanej odpowiedzialności. W sytuacji takiej decydujące znaczenie będzie mieć owa wszechstronna analiza wszystkich okoliczności związanych z rozpoznawaniem sprawy od zastosowania tymczasowego aresztowania do jej prawomocnego zakończenia. W tym wypadku, kontynuując wywód, nie można pominąć faktu, iż wyrok w toku instancji odwoławczej został zmieniony poprzez przyjęcie, że czyn przypisany oskarżonemu stanowi wypadek mniejszej wagi oraz wymierzenie kary grzywny, na poczet której (pkt. 1.c wyroku) zaliczono oskarżonemu okres tymczasowego aresztowania od dnia 4 lutego do 3 marca 2011 roku, a więc w całości, uznając karę grzywny za uiszczoną. Wobec powyższego, podkreślić należy, iż w opisanej sytuacji procesowej mamy do czynienia z faktem zrekompensowania ewentualnej szkody, gdyż cały okres tymczasowego aresztowania został zaliczony na poczet kary, przy czym chodzi tu o karę zasadniczą (zgodnie z tradycyjnym podziałem kar, obecnie art. 32 k.k.), co przesądza o tym , że ponowna rekompensata nie wchodzi w grę. Wszelkie wobec tego zarzuty, także te związane w dopuszczeniem dowodów dotyczących stanu zdrowia wnioskodawcy, zawarte w pkt. 1.b i 2 apelacji nie są zasadne i nie mogły być uwzględnione.

Przechodząc na koniec do zarzutów związanych z oddaleniem wniosku w zakresie dotyczącym sprawy Sądu Rejonowego dla Warszawy –Śródmieścia w Warszawie (sygn. akt VK 497/07), to bezzasadność apelacji w tej części jest więcej niż oczywista, albowiem , jak słusznie ustalił Sąd Okręgowy (vide strona 6 i 7 pisemnych motywów zaskarżonego orzeczenia), w sprawie tej wnioskodawca nie był w ogóle tymczasowo aresztowany, odnosząc się zaś wprost do zarzutu z pkt 3 apelacji, nie zachodzą także warunki określone w art. 552§ 1 i 2 k.p.k.

Wobec powyższego nie dostrzegając uchybień podlegających uwzględnieniu z urzędu (art. 439 § 1 k.p.k. bądź 440 k.p.k.), Sąd Apelacyjny zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.